

16.05.2017

Yj/4

§ 176

Ympäristölautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle luonnokses- ta maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, oh- jaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevaksi lain- säädännöksi

HEL 2017-004883 T 03 00 00

Lausunto

Ympäristölautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausun-
non.

Lausuntopyynnön osa A. Kohta 1. Terveysturvallisuus, tupakkavalvonta, elintarvikevalvonta sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta ja eläinlääkäripalvelut (HE 2.3.1)

Ehdotus kattaa kaikki tehtävälän tehtävät.

Lausuntopyynnön osa C. Kohta 5

Maa- ja metsätalousministeriö, 72 lakiehdotusta, luku 1.3

29 Laki eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain muuttamisesta

44 § Maakunta

Lakiluonnoksen mukaan maakunta huolehtii sivutuotelain mukaisista tehtävistä. Tehtäviä hoitava viranomaisena eli maakunnan eläinlääkäri olisi hyvä mainita nykyinsäädännön mukaisesti suoraan sivutuotelain mukaisena viranomaisena, koska merkittävä osa sivutuotevalvonnan tehtävistä vaatii virkaeläinlääkäriä.

31 Laki eläinsuojelulain muuttamisesta

35 § Maakunta ja 36 § poliisi

Lakiluonnoksen mukaan maakunta huolehtii eläinsuojelulain mukaisista tehtävistä. Luonnoksesta puuttuu kuvaus toimivallan siirrosta maakunnalta viranhaltijoille ja eläinsuojeluvalvonnan henkilöstöä koskevat pätevyysvaatimukset. Lakiehdotus on ongelmallinen tulevan maakunnan eläinsuojeluvalvonnan viranhaltijoiden osalta. Kenellä maakunnassa on oikeus ryhtyä eläinsuojelulain mukaisiin kiireellisiin toimenpiteisiin kuten eläimen lopettamiseen tai tilapäisen hoidon hankkimiseen tai asettaa uhkasakko? Maakunta voi delegoida tehtävänsä mutta delegointitapa on jätetty avoimeksi, mikä voi johtaa kirjajaan käytäntöön eri maakunnissa. Eläinsuojeluvalvonnassa pakkokeinojen osuus on merkittävä ja toimivallan tulisi olla mahdollisimman selkeä.

Luonnoksen mukaan valvontaviranomaisista poistettaisiin kunnaneläinlääkäri ja kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitava viranhaltija. Eläinsuojeluvalvonta on nykyisin valtion kunnille korvaama tehtävä, jota hoitavat valvontaeläinlääkärit. Valtion korvaukset ovat koskeneet vain valvontaeläinlääkäreitä, mistä johtuen kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavat viranhaltijat eivät ole enää osallistuneet eläinsuojeluvalvontaan. Muut kuin valtion korvaamat kunnaneläinlääkärit ovat tehneet eläinsuojeluvalvontaan liittyvää työtä, jota ei ole erikseen korvattu (ohjaus, suunnittelu, raportointi). Myös tämä tulisi huomioida maakunnan toiminnaksi suunnitellun eläinsuojeluvalvonnan resursseissa.

Jos tehtävät siirretään vain maakunnalle, tulee eläinsuojelulain mukainen päätäntävalta delegoida erikseen viranhaltijoille, kun nyt päätäntävalta on suoraan valvontaeläinlääkäreillä. Helsingissä on valtakunnallisesti poikkeuksellisen paljon eläinsuojelulain 44 § mukaisia kiireellisiä toimenpiteitä (tilapäisen hoidon hankkiminen lemmikkieläimille). Kiireelliset viranhaltijapäätökset tehdään pääsääntöisesti tarkastuksen yhteydessä, mikä on ollut toimiva menettely. Osa eläinsuojeluvalvonnan asiakkaista on huonosti tavoitettavissa ja vailla vakinaista osoitetta. Maakunnan eläinlääkäri tulisi nimetä eläinsuojeluviranomaiseksi myös tulevassa eläinsuojelulaissa.

Lakiluonnoksen mukaan maakunnan tulisi järjestää eläinsuojeluvalvontaan liittyvien kiireellisten tehtävien hoitaminen myös virka-ajan ulkopuolella. Lakiperusteluissa on mainittu, että maakuntien harkittavaksi jäisi, järjestäisivätkö ne päivystyksen yksin vai yhteistoiminnassa muiden maakuntien kanssa. Helsingissä kunnalle kuuluvat eläinlääkintäpalvelut virka- ja päivystysaikana on hoidettu Yliopistollisen eläinsairaalan toimesta. Helsingin poliisi on toiminut eläinsuojeluviranomaisena päivystysaikana eikä erillistä eläinsuojeluvalvontaan liittyvää virkaeläinlääkäripäivystystä ole tarvittu.

Helsingissä on kaksi valvontaeläinlääkäreitä, jotka tekevät yhteensä 200-300 eläinsuojelutarkastusta vuodessa. Tarkastuksista yli puolet johtaa määräykseen tai kiireellisiin toimenpiteisiin. Sosiaaliset ongelmat heijastuvat eläinsuojeluvalvontaan ja työsuojelusyistä tarkastuksia yksityisasuntoihin ei voida tehdä yksin. Pääkaupunkiseudun yhteisessä löytöeläintalossa Viikissä on ns. poliisitila, jonne poliisi voi viedä eläimen kotikäynneiltä löytöeläintalon aukioloaikojen ulkopuolella. Poliisi tuo löytöeläintaloon virka-ajan ulkopuolella n. 1-10 eläintä viikossa. Näissä tapauksissa esim. eläimen omistaja on joutunut äkillisesti sairaalaan tai eläin olisi muuten jäänyt ilman hoitoa. Valvontaeläinlääkärit tekevät osasta tapauksista 44 §:n mukaisen päätöksen ja osa tapauksista hoituu ilman virkaeläinlääkärin työpanosta.

Luonnoksen mukaan poliisi säilyisi edelleen eläinsuojeluviranomaisena, mutta sen lisäksi maakunnan pitäisi järjestää erillinen eläinsuojelu-päivystys. Eläinsuojeluvalvontaan suunniteltu päivystys on Helsingin eläinsuojeluvalvonnan luonne huomioon ottaen ongelmallinen ja vaatisi toteutuakseen moninkertaisen määrän resursseja nykyiseen nähden. Lain perusteluiden mukaan päivystyksen voisi yhdistää eläintautilain mukaiseen päivystykseen. Käytännön tasolla tämä ei olisi Helsingissä tai pääkaupunkiseudulla mahdollista, koska eläinsuojeluvalvonnassa päivystäjältä odotetaan tukea käytännön työn tekemiseen ns. aktiiviyönä eikä pelkkää varallaoloa ja puhelinneuvontaa. Löytöeläintalon toimiminen eläinsuojelulain 44 §:n mukaisten eläinten säilytyspaikkana on ollut hyvin toimiva ja tarvelähtöisesti suunniteltu. Jos päivystysvelvoite toteutetaan, tulee riittävään resurssien lisäämiseen ja rahoitukseen varautua erikseen.

32 Laki eläinten kuljetuksesta annetun lain muuttamisesta

25 § Maakunta

Luonnoksen mukaan maakunnan on järjestettävä eläinten kuljetusten valvontaan liittyvien kiireellisten tehtävien hoitaminen myös virka-ajan ulkopuolella. Eläinten kuljetusten valvonta on hoidettu nykyisin aluehallintovirastojen eläinlääkäreiden toimesta. Perustelujen mukaan päivystys voitaisiin yhdistää eläintauti- ja eläinsuojelulakiin liittyvään päivystykseen. Oletettavasti tehtäviä ovat esim. eläinkuljetusajoneuvoihin liittyvät liikenneonnettomuudet, joissa eläimiä on jouduttu lopettamaan tai järjestämään tilapäistä hoitoa. Näitä tehtäviä on kuitenkin harvoin ja niissä joudutaan jatkossakin toimimaan tapauskohtaista harkintaa käyttäen.

Koska poliisi on luonnoksen mukaan edelleen eläinsuojeluviranomainen, ei erillistä muuta päivystystä tarvita. Helsingin alueella ei ole tois- taiseksi esiintynyt tarvetta kiireellisiin eläinten kuljetusten valvontaan liittyviin tehtäviin.

37 Laki eläinlääkintähuoltolain muuttamisesta

17 § Eläinlääkäripalveluiden järjestäminen

Helsingin yliopisto (aikaisemmin eläinlääketieteellinen korkeakoulu) on huolehtinut Helsingin eläinlääkintähuollosta. Järjestely on ollut toimiva ja se on turvannut kaupunkilaisille luotettavat ja korkeatasoiset eläinlääkäripalvelut erityisesti päivystysaikaan. Yliopistollinen eläinsairaala on päivystyksessä antanut kiireistä eläinlääkäriapua kaikille kotieläimille, suorittanut tarvittaessa kotikäyntejä suurelainten pitopaikkoihin sekä tarjonnut asiakkaille mahdollisuuden myös eläinten korkeatasoiseen ”erikoissairaanhoidon”. Helsingissä on merkittäviä kansainvälisiä eläin-

tapahtumia kuten kansainväliset koiranäyttelyt, Apassionata ja Helsinki International Horse Show. Järjestelyllä on myös tärkeä vaikutus valtakunnallisesti eläinlääkäreiden koulutuksen potilasmateriaalin turvaamisessa. On toivottavaa, että järjestely voitaisiin turvata jatkossa lainsäädännöllä eikä eläinlääkäripalveluja tarvitsisi kilpailuttaa, jos yliopisto tarjoaa vastaavat palvelut.

Ympäristölautakunta ehdottaa yliopiston lisäämistä ko. pykälään seuraavasti. Yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajan sijaan maakunta voi tehdä sopimuksen yliopiston kanssa, jos maakunnassa on eläinlääkärinkoulutusta antava yliopisto.

39 Laki eläintautilain muuttamisesta

85 § Maakunta

Luonnoksen mukaan maakunnan on järjestettävä helposti leviävien ja vaarallisten eläintautien torjuntaan sekä eläinten ja tuotteiden jäsenvaltioiden välisten siirtojen ja viennin valvontaan liittyvien kiireellisten tehtävien hoitaminen myös virka-ajan ulkopuolella. Perusteluissa on mainittu tarve lemmikkieläinten tuonnin valvontaan ja että pääkaupunkiseudulla tilanne on jo muodostunut ongelmalliseksi. Myös viennin valvontaa katsotaan tarpeelliseksi hoitaa viikonloppuna.

Helsingissä eläintautivalvonta painottuu lemmikkieläinten laittomaan maahantuontiin ja vientitodistusten myöntämiseen. Helsingissä tehdään vuosittain noin 100 vientitarkastusta, joissa kirjoitetaan vientitodistukset lähes 250 eläimelle. Eläinten vienti vaatii etukäteisvalmistelua eikä vientitodistuksen tarve tule yllättäen. Tarvittaessa vientitodistuksia on myönnetty viikonloppuna suurissa eläintapahtumissa, mutta tarve on ollut niin vähäinen (vain muutamia kertoja vuodessa), että tehtävät on voitu hoitaa ylityömääräyksin ilman erillistä päivystäystä.

Helsingin virkaeläinlääkärit ovat käyneet virka-aikana kaikissa satamissa tarkastamassa eläinkuljetuksia tullin pyynnöstä. Tapauksia on ollut viimeisten viiden vuoden aikana enintään 5 vuodessa. Virka-ajan ulkopuolella on tullut ollut yhteydessä läänineläinlääkäriin kautta 1-2 kertaa vuodessa.

Myöskään aluehallintoviraston järjestämissä satamaiskuissa ei ole havaittu merkittäviä epäkohtia, mikä voi johtua tuontivaatimusten helpottamisesta vuodesta 2013 lähtien. Jos päivystys järjestetään lähinnä laittomien lemmikkieläinten tuonnin valvomiseksi, pitää suunnitella mihin satamiin ja kuljetuksiin valvonta kohdistuisi. Samalla on huolehdittava asianmukaisten tarkastus- ja karanteenitilojen saamisesta nykyisiin satamiin. Satamissa ei ole tiloja eläinten tarkastamiseen eikä tiloja, mihin eläimen maahantuoja ja eläimet ohjattaisiin odottamaan päätöstä ja

mahdollista palautusta lähtömaahan. Hevosten kliininen tarkastaminen satama-alueilla ei nykytilanteessa ole mahdollista, koska hevosia ei voi turvallisesti purkaa kuormasta. Ennen päivystysvelvollisuuden asettamista olisi tarpeen selvittää tulin käytettävissä olevat resurssit eläinkuljetusten pysäyttämiseen ja käännytysten valvontaan.

Nykyisin koko Suomessa on kaksi päivystävää läänineläinlääkärinä liittyen vakaviin eläintauteihin varautumiseen. Järjestelmä on ollut riittävä eikä eläintautipäivystystä pitäisi laajentaa nykyisestä, ellei siihen ole käytettävissä nykyistä selvästi enemmän resursseja.

55 Laki elintarvikelain muuttamisesta

Luonnoksessa ehdotetaan ensisaapumisvalvontaa koskevan pykälän kumoamista. Muutos on tarpeellinen, koska nykyinen ensisaapumisvalvontajärjestelmä on hallinnollisesti raskas ja huonosti toimiva. Käytännön valvontaan liittyvien tehtävien kuten ensisaapumistoiminnan ilmoitusten käsittelyyn, eräilmoitusten vastaanottamiseen ja tarkastusten tulisi olla yhden viranomaisen vastuulla, jotta valvontaa voitaisiin tehdä riskiperusteisesti.

Myös elintarvikelain kiireellisiä toimia koskeva 63 § esitetään kumottavaksi. Vastaava oikeus kiireellisiin toimiin ryhtymisen viranhaltijatasolla tarvitaan jatkossakin, jotta vakaviin elintarvikevaaratilanteisiin voidaan puuttua viipymättä.

31 § Maakunta

Luonnoksen mukaan maakunnan on huolehdittava toimialueellaan elintarvikevalvonnasta siten kuin tässä laissa säädetään. Terveysturvallisuusluonnoksen mukaan maakunnan terveysturvuun kuuluvista tehtävistä puolestaan huolehtii maakunnan määräämä lautakunta tai muu monijäseninen toimielin (maakunnan terveysturvuviranomainen). Maakuntavaltuusto voi antaa maakunnan terveysturvuviranomaiselle oikeuden siirtää toimivaltaansa edelleen alaiselleen viranhaltijalle tai jaostolle. Maakunnan terveysturvuviranomaisella ei kuitenkaan ole oikeutta siirtää 6 §:ssä tarkoitettua valvontasuunnitelman hyväksymistä koskevaa toimivaltaansa alaiselleen viranhaltijalle.

Vastaava muotoilu pitäisi sisällyttää elintarvikelakiin. Elintarvike- ja terveysturvulain mukaisilla tehtävillä on paljon yhtymäkohtia ja ne on nykyisin hoidettu kunnissa samassa toimielimessä. Hallinnollisten käytäntöjen pitäisi olla tältä osin yhteneviä ja nykyinen tapa, jossa kunnan elintarvikevalvontaviranomainen on määritelty, on ollut toimiva.

Sosiaali- ja terveysministeriö, 14 lakiehdotusta, luku 1.6

1 Laki lääkelain muuttamisesta

54 a-e § Nikotiinivalmisteet

Ympäristölautakunta kiinnittää huomiota siihen, että lääkelaisissa (54 a-e §) ei ole mainintaa valvontaa tekevän viranhaltijan pätevyydestä. Lääkelakia on tältä osin tarpeen tarkistaa vastaamaan esimerkiksi terveydensuojelu- ja elintarvikelakia.

2 Laki terveydensuojelulain muuttamisesta

6 § Maakunnan terveydensuojelutehtävät

Lakiehdotuksen 6 §:ssä todetaan, että valtion lupa- ja valvontavirasto nimeää ne Suomen satamat, joissa kunnan terveydensuojeluviranomaisen tulee tarkastaa alukset... Ehdotuksessa lienee virhe ja se on syytä korjata tarkoittamaan maakunnan terveydensuojeluviranomaista.

7 § Maakunnan terveydensuojeluviranomainen

Ympäristölautakunta toteaa, että valvontaviranomaisuus on määritelty eri laeissa eri tavoin. Esimerkiksi elintarvikelaissa (6 §) todetaan, että tässä laissa tarkoitetaan valvontaviranomaisella tämän lain mukaisista valvontatehtävistä huolehtivia valtion viranomaisia ja maakuntaa. Terveydensuojelulaissa (7 §) puolestaan todetaan, että maakunnan terveydensuojeluun kuuluvista tehtävistä huolehtii maakunnan määräämä lautakunta tai muu monijäseninen toimielin (maakunnan terveydensuojeluviranomainen). Ympäristölautakunta pitää perusteltuna, että viranomaisuus on määritelty kaikissa ympäristöterveydenhuoltoa koskevilla laeilla samalla tavoin.

52 § Valtion lupa- ja valvontaviraston määräykset

Lakiehdotuksen 52 §:n mukaan Valtion lupa- ja valvontavirasto voi antaa määräyksiä, jos terveyshaitta ulottuu laajalle alueelle tai on muutoin erityisen merkityksellinen. Ympäristölautakunta toteaa, että tehtävän luonne huomioon ottaen tehtävä soveltuisi paremmin sosiaali- ja terveysministeriölle. Lisäksi säännöksessä käytetään asiasta tarpeettomasti kahta kirjoitusmuotoa; terveyshaitta ja terveydellinen haitta.

Maakunnan ja kunnan yhteistyö

Maankäyttö- ja rakennuslaissa on säännös (8 §) maakunnan ja alueen kuntien ennakoivasta ja vuorovaikutteisesta yhteistyöstä. Ympäristölautakunta esittää vastaavaa yhteistyösäännöstä myös terveydensuojelulakiin.

3 Laki tupakkalain muuttamisesta

Viranhaltijan pätevyys

Ympäristölautakunta kiinnittää huomiota siihen, että tupakkalaissa ei ole mainintaa valvontaa tekevän viranhaltijan pätevyydestä. Tupakkalain on tältä osin tarpeen tarkistaa vastaamaan esimerkiksi terveyden- suojelu- ja elintarvikelakia.

91 § Tupakkalain valvontamaksut

Valvontamaksujen alentaminen (91 §) ei ole tupakkalain tavoitteiden mukaista eikä tasapuolista toimijoita kohtaan, jotka ovat useissa kunnissa maksaneet vuonna 2017 myyntipistettä kohti 500 euroa tai 1000 euroa, jos myynnissä on ollut myös nikotiininesteitä. Tupakkalain esitöissäkin todetaan, että myyjä voi itse vaikuttaa perittävän maksun suuruuteen myyntipisteidensä määrällä ja on oletettavaa, että valvontamaksut nousisivat huomattavasti nykyisestä, minkä vuoksi suurissa myyntipaikoissa myyntipisteiden määrää saatettaisiin vähentää ja pienet myyntipaikat saattaisivat lopettaa kokonaan tupakkatuotteiden myynnin. Valvontamaksujen alentaminen esitetyllä tavalla ei tue tavoitetta vähentää myyntipisteiden ja –paikkojen määrää.

Pykälän mukainen määrittely ei ota huomioon tilannetta, jossa toimija on hakenut uuden tupakkalain mukaisen luvan tupakkatuotteiden tai nikotiininesteiden myyntiin, mutta ottaakin myöhemmin myyntiin molemmat tuoteryhmät. Tällöin toiminnan muutoksesta ei voitaisi periä maksua.

Ehdotuksessa myös todetaan, että jos lupa tai ilmoitus koskee määräaikaista toimintaa, maakunta perii toiminnan kestoon suhteutetun valvontamaksun. Toiminnan kestoon suhteuttaminen tulee määritellä selvemmin vai tarkoittaako tämä sitä, että vuosittainen valvontamaksu on 0,96 euroa/vrk/myyntipiste, jos kyseessä on määräaikainen lupa?

Ehdotuksessa todetaan, että jos toistaiseksi voimassa oleva vähittäismyyntilupa myönnetään tai toistaiseksi jatkuvaa toimintaa koskeva tukkumyynti-ilmoitus tehdään kesken vuoden, maakunta ei peri valvontamaksua kyseiseltä vuodelta. Ensimmäisenä vuonna uuteen toimijaan saattaa kohdistua paljonkin valvontatoimenpiteitä, joten ensimmäisen vuoden maksuttomuus ei ole perusteltua. Monet myyntipaikat vaihtavat myös omistajaa/y-tunnusta usein ja tämä mahdollistaa valvontamaksun välttelemisen haettaessa uutta lupaa tammikuun alussa, joka sitten peruutetaan joulukuun lopulla.

Ympäristöministeriö, luku 1.7.

6 Laki ulkoilulain muuttamisesta

Leirintäalueviranomaisuus

Kunnan leirintäalueviranomaisena on useissa tapauksissa toiminut kunnan ympäristöterveydenhuollosta vastaava terveydensuojeluviranomainen. Tämän vuoksi ulkoilulakia on syytä tarkistaa niin, että se ottaa huomioon leirintäalueviranomaisuuden mahdollisen siirtymisen maakunnan tehtäväksi (ulkoilulaki 20-26 §).

Esittelijä

ympäristöjohtaja
Esa Nikunen

Lisätiedot

Riikka Åberg, elintarviketurvallisuuspäällikkö, puhelin: +358 9 310 32010
riikka.ahberg(a)hel.fi
Pertti Forss, ympäristöterveyspäällikkö, puhelin: +358 9 310 32002
pertti.forss(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Lausunto on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Kaupunginhallitus pyytää ympäristölautakunnan lausuntoa luonnoksesta maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi 19.5.2017 mennessä.

Esittelijä

ympäristöjohtaja
Esa Nikunen

Lisätiedot

Riikka Åberg, elintarviketurvallisuuspäällikkö, puhelin: +358 9 310 32010
riikka.ahberg(a)hel.fi
Pertti Forss, ympäristöterveyspäällikkö, puhelin: +358 9 310 32002
pertti.forss(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano